

Aksjon søppelrydding 2005

Aktivitetsopplegg/lærerveiledning

**Gjør klart for ryddedugnad til våren!
I 2005 blir det en nasjonal dugnad mot
forsøpling under slagordet "Hold Norge
rent". Vi inviterer alle skoler til å delta.**

Veldig mange skoler har tradisjon for ryddedugnader på våren. Nå tilbyr vi et aktivitetsopplegg som gjør at skolene kan bruke ryddedugnadene også som undervisning.

Premier for ryddedugnad:

Tre av skolene som rapporterer tilbake til www.miljolare.no, premieres med 5.000 kroner hver: Antall kilo søppel som er ryddet og antall elever som har deltatt.

Premier i spørrekonkurransen:

Elevene inviteres til en spørrekonkurranse på Internett om kildesortering og gjenvinning. Vi trekker fem premier a 3.000 kroner (til klassene) blant alle som besvarer spørrekonkurransen.

Aktivitetsopplegget har disse elementene:

1. Rydde
2. Diskutere
3. Informere
4. Konkurrere
5. Rapportere

Du kan hente ut hele opplegget på Internett:
<http://miljolare.no/holdnorerent>

Du kan få tilsendt opplegget på e-post:

Send bestilling til post@holdnorerent.no, faks 24 14 66 01 eller ring 800 31 500.

Formål

Aksjon søppelrydding 2005 er et tilbud til skoler som driver vårryddingsaksjoner og som ønsker å ta slike aksjoner i bruk også som undervisning. Prosjektet er et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet, Retursamarbeidet LOOP og Hold Norge rent og har følgende formål:

- * Bidra til et rent og trivelig nærmiljø
- * Bevisstgjøre elevene på forsøpling av nærmiljøet
- * Få innsikt i avfall som ressurs og hvordan avfall kan kildesorteres og gjenvinnes

Bakgrunn

Forsøpling dreier seg om det avfallet som ikke finner veien til en gjenvinningscontainer, miljøstasjon eller søppelbøtte – men blir liggende og slenge på fortau, parkeringsplasser, strender, langs vann og stier i skogen, rundt skolegården osv.

Forsøpling medfører mange ulemper:

- Visuell forsøpling (Det ser stygt ut) av fellesarealer i by og mark, av utfluktsområder, turistattraksjoner osv.
- Hygieneproblemer (rotter, mus, fugler, smitte) på grunn av matrester som blir liggende
- Sløsing med ressurser fordi avfallet ikke går til gjenvinning.
- Redusert trivsel og naturglede for både fastboende og turister.

- Kommuner, offentlige virksomheter og private bedrifter må bruke store pengesummer på opprydding; penger som kunne vært brukt til andre viktige oppgaver.

Det finnes ikke noe tall på hvor mye avfall som ender opp som forsøpling av fellesområdene våre, men det antas at vi i hvert fall bruker 400-500 millioner kroner på å rydde opp etter folk. MMI fikk i februar 2004 i oppdrag å undersøke folks holdninger til forsøpling. Resultatene kan en lese her: http://www.holdnorerent.no/index.php/hold_norge_rent_site/forside/fakta_om_fors_pling/holdninger_til_fors_pling

Som også MMI-undersøkelsen gir inntrykk av, så opplever mange at forsøplingen øker. Kanskje ikke så overraskende når vi vet følgende:

- Vi tilbringer mer tid på farten, utenfor rekkevidde av gode avfallsordninger som vi har hjemme eller på jobb.
- Reising er ofte forbundet med spising av alle slags måltider; alt fra kjappe sjokolader og pølser til yoghurt, kebab og hamburgere.
- Næringslivet satser hardt på å nå ut til oss som er på farten med nye vaner og nye måltider.
- Det meste vi kjøper og spiser, har rikelig med emballasje.

I 2004 kastet hver innbygger i Norge i gjennomsnitt 418 kilo husholdningsavfall. Dette blir over ett kilo pr. dag på hver av oss. Eller nesten 1,7 tonn for en familie på fire i løpet av et år!

Gjennomføring

Aktivitetsopplegget har fem etapper, der ryddedugnad er første etappe. De fire neste etappene gjør at skolene kan bruke ryddedugnadene som et godt hjelpemiddel i opplæringen om avfall, kildesortering og gjenvinning:

1. Rydde
2. Diskutere
3. Informere
4. Konkurrere
5. Rapportere

Skolene velger selv hvor mye av opplegget de vil bruke.

1. Rydde

Mange skoler har allerede gode tradisjoner for gjennomføring av ryddedugnader, ofte i samarbeid med andre lokale aktører som f.eks. avfallsselskapet.

Ta gjerne en briefing innendørs før ryddedugnaden, der en får med elevene på å tenke høyt rundt:

- Hva er forsøpling (til forskjell fra forsvarlig avfallsbehandling)?
- Hvilke ting er det som blir kastet mest? Hva tror vi at vi vil finne når vi nå skal ut og rydde?
- Hvordan er det med forsøpling på skolen? Inne? I skolegården? I området rundt skolen?

Tegn et stort kart over området dere skal rydde og bruk dette til å organisere aksjonen:

- Del elevene inn i patruljer/lag (finn gjerne på navn på lagene og annet som skaper litt identitet)
- Fordel områdene som hvert av lagene skal ha ansvar for
- Gjennomgå hvordan en rydder (hva en skal se etter, forsiktighet med skadelig avfall, f.eks. glass, rustent metall, bilbatterier, sprøytespisser)
- Gjennomgå og forklar hvordan dere skal samle sammen alt avfallet til slutt, måle og veie og skrive rapport
- Skal dere gjennomføre noen informasjonsaktiviteter samtidig (se Informere-kapittel under)? I så fall bør det snakkes om hvordan, hvem og hvorfor.

Sett tidsramme for dugnaden og sett i gang

- Dokumenter planleggingen og gjennomføringen med foto
- Skann kartet, og registrer det sammen med søppeldata

2. Diskutere

Hva har vi funnet?

Etter dugnaden møter alle ryddelagene på avtalt tid og sted. Avfallet veies og en foretar øvrige registreringer som trengs til å fylle ut rapportskjemaet. Resultatet gjennomgås sammen med alle. Legg gjerne noen poser avfall utover plast eller avispapir på gulvet – men her må en vurdere lukt og hygiene fra tilfelle til tilfelle!

- Hva har vi funnet? Hva kastes det mest av? Hvorfor?
- Hvor er avfallet kjøpt? Hvem tror vi har kastet avfallet?
- Hva er årsakene til at folk kaster fra seg på denne måten?
- Hvordan er det med våre egne kastevaner? På skolen? Utenom skolegården og skoledagen?

Sortering av avfallet:

I den grad ikke avfallet er spesielt grisete pga regn, jord, olje, matrester e.l., kan en også forsøke om det lar seg gjøre å kildesortere noe av avfallet:

- Hvor mye går det an å sortere ut og levere til gjenvinning? Finn vekten på det som sorteres ut og leveres til gjenvinning. Evt prøv å anslå hvor mye som kunne vært kildesortert (om det hadde blitt lagt på riktig sted opprinnelig).
- Sørg for at det utsorterte avfallet blir levert til kommunens innsamlingsordninger, evt i forbindelse med et besøk på gjenbruksstasjon e.l.

3. Informere

I forbindelse med ryddedugnaden oppfordres skolene til å drive informasjon og holdningspåvirkning i lokalsamfunnet. Her er noen muligheter:

Henge opp plakater og klistremerker

Hold Norge rent-kampanjen tilbyr gratis plakater og klistremerker som kan brukes til å fortelle at vi ikke må forsøple:

Klistremerker til søppelkasser, containere o.l (diameter 10 cm):

- Hold Norge rent – Takk for at du bidrar! (bokmål)
- Hald Noreg reint – Takk for at du gjer ditt! (nynorsk)

Klistremerker til plakattavler, inngangsdører, vinduer o.l.(diameter 10 cm):

- Hold Norge rent – Vi er med! (bokmål)
- Hald Noreg reint – Vi er med! (nynorsk)

Tre ulike plakater i A3 med budskapet:
"Tenk om naturen oppførte seg mot oss,
som vi gjør mot den. Bruk søppelkassa"

- Motiv: Elg i leilighet
- Motiv: Måker i seng
- Motiv: Bever i bil

NB NB NB: Plakater og klistremerker må henges opp med omtanke, slik at de ikke blir til forsøpling eller ødelegger andres eiendom.

Reportasje i lokalavis eller lokalradio

Gå til lokalavisa med resultatet av ryddeaksjonen og fortell hva dere fant – og med en utfordring fra elevene om at alle bidrar til å kaste mindre søppel. Ta gjerne bilder underveis i aksjonen; det gjør det enklere å få noe på trykk. Mange familier har etter hvert fått digitale kamera.

Kontakte kiosker, gatekjøkken o.l.

Har dere funnet ut at mye av forsøplingen kommer fra spesielle kilder; et gatekjøkken, en kiosk eller en butikk i nærheten? I så fall går det an å ta kontakt med disse og fortelle hva dere har funnet og spørre hva de kan gjøre for at det skal bli mindre forsøpling.

Spre brosjyren "Nå har vi ryddet"

Fra nettstedet til Hold Norge rent kan dere hente ut original til brosjyren "Nå har vi ryddet". Originalen kan redigeres slik at dere kan legge inn skolens navn, opplysninger om hvor dere har ryddet m.m. Brosjyren kan siden skrives ut fra en vanlig printer i det antall dere måtte trenge. Brosjyren kan deles ut

- til alle elever som tar den med hjem
- til folk flest utenfor skolen, enten det er på et kjøpesenter, ved en bussholdeplass, langs en hovedgate e.l.

4. Konkurrere

Alle elever som deltar i ryddeaksjonen, er invitert til å være med på en spørrekonkurranse om kildesortering og gjenvinning. Den kan brukes som avslutning på ryddeugnadene, eller som ledd i et større undervisningsopplegg om kildesortering og gjenvinning. Spørrekonkurransen kan hentes og skrives ut her:
http://www.holdnorgarent.no/index.php/hold_norge_rent_site/forside/sp_rrekonkurranse

Spørsmålene er her:

8 rette om kildesortering og gjenvinning

1. Hva kan lages av drikkebokser og plastflasker som blir pantet?
2. Nevn tre ting vi lager av brukte juice- og melkekartonger (drikkekartong)?
3. Resirkulert glassemballasje kan bli til noe vi bruker i husbygging – hva slags produkt?
4. Hva kan lages av brukte hermetikkbokser (metallemballasje)?
5. Hvor skal vi gjøre av elektronisk avfall (PC'er, mobiltelefoner, radioer, TV osv)?
6. Nevn tre produkter vi kan lage av resirkulert plastemballasje?
7. Hva lages av resirkulerte pappesker (bølgepapp)?
8. Hvor mange kilo husholdningsavfall kastet hver innbygger i Norge i 2004?

Elevene kan gjerne jobbe i grupper med å finne svarene. Tanken er at elevene skal øve seg på å hente ut informasjon på Internett og pr. telefon. Svarene finnes f.eks. her, om en vil gi elevene litt hjelp på veien:

LOOP Miljøskole: www.loop.no/skole

Hold Norge rent: www.holdnorgarent.no

Grønt nummer: 800 31 500

Når oppgavene er løst, leverer elevene inn sine besvarelser på Internett:

[http://www.holdnorgarent.no/index.php/](http://www.holdnorgarent.no/index.php/hold_norge_rent_site/forside/sp_rrekonkurranse)

[hold_norge_rent_site/forside/sp_rrekonkurranse](http://www.holdnorgarent.no/index.php/hold_norge_rent_site/forside/sp_rrekonkurranse)

Elevene kan delta i konkurransen enkeltvis. Eller de kan legge inn en besvarelse pr. gruppe eller skole.

Men: Hver besvarelse gir ett lodd i trekningen.

Vi trekker fem pengepremier på 3.000 kroner hver blant alle besvarelser som er riktige. Premiene går til gruppen/klassen til den eleven som vinner, f.eks. til en turkasse eller andre fellestiltak. Frist for å delta i konkurransen: 1. oktober 2005.

5. Rapportere

Resultatene av ryddeaksjonen legges inn i databasen på www.miljolare.no/holdnorgarent Klikk på lenken "Legg inn data".

Dere kan se hvor mye som er blitt samlet inn av skoler totalt og hvordan deres skole ligger an i forhold til andre skoler ved å klikke på lenken Se resultater.

Bakgrunnsstoff

Artikler

På disse to nettstedene kan en finne eksempler på hva norske aviser og nettsteder skriver om avfall og forsøpling:

Hold Norge rent:

http://www.holdnorerent.no/hold_norge_rent_site/forside/medieklipp_arkiv

Retursarbeidet LOOP:

<http://www.loop.no/nyhetsklipp/>

Lenker og ressurser

Kildesorteringsguiden:

<http://www.loop.no/avv/>

LOOP Miljøskole – hva skjer med avfallet som blir kildesortert (tegneserier):

<http://www.loop.no/skole/>

Kan skolen deres bli kandidat til Gullklypa 2005?

http://www.holdnorerent.no/hold_norge_rent_site/forside/dette_skjer_i_kampanjen/hvem_vinner_gullklypa_2005

Statistikk om avfall og gjenvinning:

<http://www.miljostatus.no/templates/>

[PageWithRightListing_2119.aspx](http://www.miljostatus.no/templates/PageWithRightListing_2119.aspx)

Lenker til materialselskapene:

http://www.loop.no/om_loop/returselskapene/

Fakta om forsøpling:

http://www.holdnorerent.no/hold_norge_rent_site/forside/fakta_om_fors_pling

Spill om forsøpling:

Gå inn på www.holdnorerent.no og klikk på parkbildet i høyre kolonne. Da kommer en til et dataspill med søppelplukking.

Min bit av Norge:

http://www.holdnorerent.no/index.php/hold_norge_rent_site/forside/dette_skjer_i_kampanjen/min_bit_av_norge

Veiledning over telefon kan dere få her:

Grønt nummer: 800 31 500

LOOP Miljøskole

Retursarbeidet LOOP og Norsk renholdsverks-forening har laget et omfattende opplegg for undervisning om avfall og ressursbevissthet, kalt "LOOP Miljøskole".

Dette består av fire elevhefter, en lærerveiledning og et interaktivt nettsted:

LOOP Miljøskole, Hefte 1 (for 1. klasse og barnehager)

LOOP Miljøskole, Hefte 2 (for 4. klasse)

LOOP Miljøskole, Hefte 3 (for 9. klasse)

LOOP Miljøskole, Temahefte Elektriske apparater

LOOP Miljøskole, Lærerveiledning

www.loop.no/skole

I dette opplegget møter vi ungdommene Hege og Hektor og deres tanker om avfall og forbruk, samt Viktor Vaktmester som har et og annet å lære bort.

Det er sendt ut titusener av hefter til skoler allerede, mange av dem via de kommunale renovasjonsselskapene.

Materiellet er gratis.

Kontakt deres renovasjonsselskap eller bestill hefter fra LOOP, Karenslyst Allé 9A, 0212 Oslo. Tlf. 22 12 15 18.

E-post: post@loop.no

Læreplanreferanser

Grunnskolen

Heimkunnskap

1.-4. Klasse Hjemmets gjøremål

5.-7. Klasse Forbruk og ansvar

Natur- og miljøfag

1. Klasse Stoff, egenskaper og bruk

4. Klasse Stoff, egenskaper og bruk

Samfunnsfag

9. Klasse Geografi - ei verd av likskap og ulikskap

Videregående skole

Naturfag Felles allmenne fag:

Alle studieretninger

GK+VK

3d. utrede de viktigste kjemiske egenskapene til noen av grunnstoffene. Elevene skal kjenne til de vanligste kjemiske forurensingene i luft, vann og jord, og kunne gjøre rede for døme på tiltak som har begrenset eller kan begrense disse forurensningene (læreplan) 1b ha deltatt i planlegging, gjennomføring og etterarbeid av minst ett prosjekt (for eksempel en ekskursjon, feltarbeid, tverrfaglig prosjekt, miljørettet prosjekt) Biologi 2BI + 3BI Allmenne, økonomiske og administrative fag

GK+VK

kunne ta stilling til dagens forbruk av naturressurser og forstå verdien av gjenbruk og resirkulering

GK+VK

3a. kunne gjøre rede for ressursbegrepet og hva som legges i bærekraftig ressursutnyttning. Miljø og vedlikehold VKI Helse- og sosialfag

Tenk om naturen oppførte seg mot oss, som vi gjør mot den.

En stor del av Norges befolkning kaster - bevisst eller ubevisst - søppel der det ikke hører hjemme. Enten det er på fortau eller i naturen. Hvis hver og en av oss fra nå av tar litt mer ansvar, kan vi se frem mot et renere og triveligere Norge. Bruk seppelkassa.

holdNorgeent

www.loop.no

Utdanningsdirektoratet

www.miljolare.no

holdNorgeent

www.holdnorgeent.no